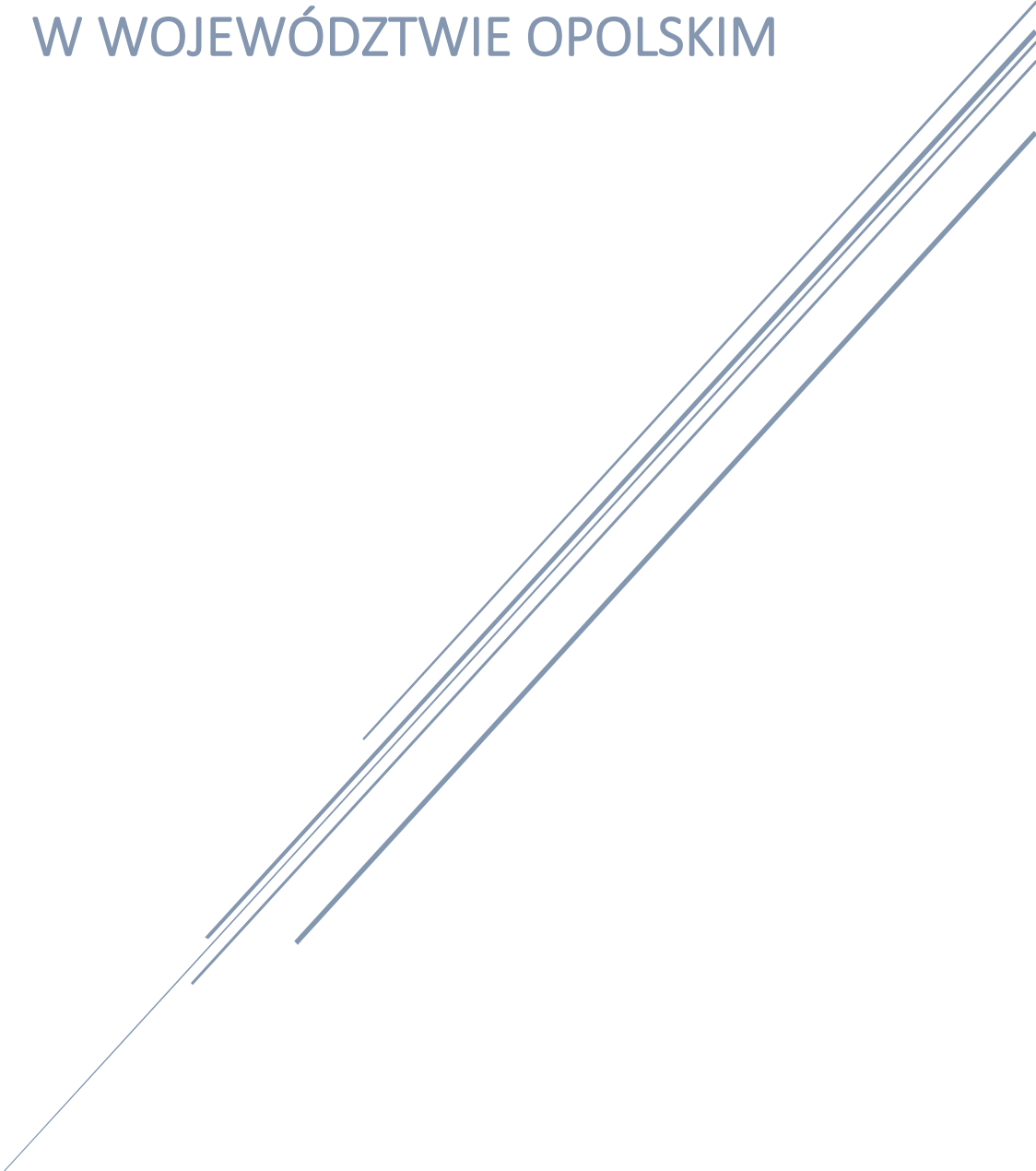

SYTUACJA OSÓB W WIEKU 15-29 LAT NA RYNKU PRACY W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

Dr Maciej Filipowicz
Opole 2023

Spis treści

I. Uwagi wprowadzające	2
II. Ludność.....	3
III. Rynek pracy	5
IV. Bezrobocie rejestrowane	9
V. Kluczowe wyniki badania popytu na pracę na 2023 rok.....	12
VI. Sytuacja osób w wieku 15/18-29 lat młodych – ujęcie syntetyczne.....	15
VII. Podsumowanie	18

I. Uwagi wprowadzające

1. Przedmiotem analizy jest sytuacja osób młodych tj. w wieku 15-29 lat na rynku pracy w województwie opolskim.
2. Do analizy wykorzystano dane pochodzące z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Głównego Urzędu Statystycznego w ramach Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, statystyk publicznych z zakresu bezrobocia rejestrowanego (sprawozdanie MRPiPS-01) oraz statystyk bezrobocia generowanych z systemu CESAR (aplikacja wspomagająca dla Publicznych Służb Zatrudnienia). Wykorzystano również wyniki badania pt. *Prognoza popytu na pracę w województwie opolskim w latach 2022/2023*¹ oraz badanie efektywności Krajowego Funduszu Szkoleniowego w województwie opolskim w 2020 roku².
3. Niniejsza analiza opiera się na opisowych statystykach z zakresu demografii i rynku pracy. Została jednak uzupełniona o specjalnie skonstruowany wskaźnik syntetyczny, którego celem jest przedstawienie sytuacji grupy wiekowej 15-29 lat w perspektywie powiatowej, uwzględniającej równoczesne współwystępowanie częściowych wskaźników ilustrujących ich sytuację na rynku pracy.
4. W przypadku opisu sytuacji osób bezrobotnych ujętej z perspektywy czasu oparto się na kategorii osób do 30 roku życia (zawierającej w sobie osoby w wieku 30 lat), zgodnie ze statystyką publiczną w ramach sprawozdania MRPiPS-01. Jednak analiza przestrzenna bezrobocia oraz wykorzystanie jej do utworzenia syntetycznego miernika sytuacji osób młodych oparta została na danych generowanych z systemu CESAR, w ramach którego precyzyjnie wyłoniono grupę wiekową 18-29 lat.
5. Analiza została przeprowadzona w oparciu o okres czasu od 2015 do 2021 roku. Jest to spowodowane tym, że dane demograficzne względem rynku pracy są publikowane ze znacznym opóźnieniem.

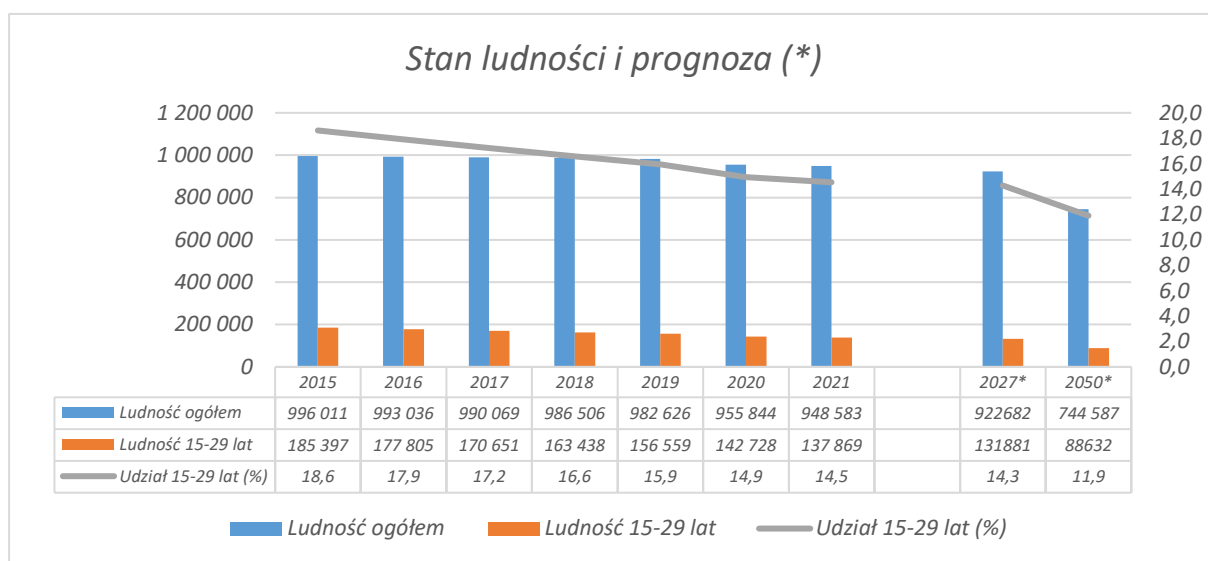
¹<https://wupopole.praca.gov.pl/documents/75476/17051707/Prognoza%20popytu%20na%20prac%C4%99%20w%20wojew%C3%B3dztwie%20opolskim%20w%20latach%202022-2023/25652636-961c-4c14-a779-06581841a5c8?t=1669817554826>

²<https://wupopole.praca.gov.pl/documents/75476/3083413/Efektywno%C5%9B%C4%87%20KFS%20w%20wojew%C3%B3dztwie%20opolskim%20w%202020%20roku/7d42de0a-c7d5-4fef-ae1a-f4381c7975f9?t=1643115812144>

II. Ludność

1. Sytuacja demograficzna województwa opolskiego wskazuje na systematyczne zmniejszanie się liczby mieszkańców. W okresie pomiędzy 2015 a 2021 rokiem stan ludności na koniec roku zmniejszył się o 47 428 osób (-4,8%) do poziomu 948 583 osób. W tym samym okresie liczba ludności w wieku 15-29 lat również zmniejszyła się. W 2021 roku osiągnęła wartość 137 869 osób, co oznacza spadek względem 2015 roku o 47 528 osób (-25,6%)³.

Wykres 1. Liczba ludności – stan w końcu roku oraz prognoza (*)

2. Zmiany w poziomie ludności wpłynęły na wielkość udziału mieszkańców w wieku 15-29 lat w ogólnej liczbie ludności województwa opolskiego. W 2015 roku osoby młode stanowiły 18,6% populacji Opolszczyzny, w końcu 2021 roku odsetek ten zmniejszył się do 14,5%. Widać zatem ogólny trend spadkowy liczby ludności, w tym ludności w wieku 15-29 lat oraz trend spadkowy udziału tej grupy wiekowej w całkowitej populacji regionu.
3. Prognozy demograficzne formułowane przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w perspektywie krótkookresowej jak i długookresowej dalej będzie postępować proces wyludniania regionu oraz zmniejszania udziału grupy 15-29 lat w całkowitej populacji mieszkańców. Szacuje się, że w 2050 roku liczba mieszkańców województwa opolskiego wyniesie 744 587 osób co oznaczać będzie spadek rzędu 21,5% względem roku 2021. W tym samym czasie spadek grupy wiekowej 15-29 lat będzie większy (35,7%), a udział tej grupy względem całej populacji wyniesie 11,9% (spadek o 2,6 pp.).

³ Opracowanie własne na podstawie: <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/StartIntro.aspx>

4. Zjawisko depopulacji w pewnym stopniu będzie zróżnicowane terytorialnie. Największe procentowe ubytki całkowitej ludności w 2050 wystąpią na obszarze miasta Opola (-28,5%), natomiast w przypadku grupy wiekowej 15-29 lat jej największą skalę odnotuje się w obrębie powiatu nyskiego (-44,2%).

Tabela 1. Stan i prognoza ludności wg powiatów

Powiat	Ludność ogółem w końcu 2021	Ludność 15-29 w końcu 2021	% grupy 15-29 w końcu 2021	Prognoza ludności ogółem na 2050	Prognoza ludności 15-29 na 2050	Zmiana ludności ogółem (2050:2021)	% ubytek ludności ogółem (2050:2021)	zmiana ludności 15-29 (2050:2021)	% zmiana ludności 15-29 (2050:2021)
Brzeg	87 312	13 310	15,2	72 167	8 932	-15 145	-17,3	-4 378	-32,9
Głubczyce	43 607	6 397	14,7	32 097	3 667	-11 510	-26,4	-2 730	-42,7
Kędzierzyn-Koźle	87 983	12 415	14,1	66 848	7 770	-21 135	-24,0	-4 645	-37,4
Kluczbork	62 314	9 196	14,8	48 167	5 787	-14 147	-22,7	-3 409	-37,1
Krapkowice	60 273	8 738	14,5	46 406	5 691	-13 867	-23,0	-3 047	-34,9
Namysłów	42 394	6 518	15,4	34 342	4 327	-8 052	-19,0	-2 191	-33,6
Nysa	130 567	19 058	14,6	96 932	10 637	-33 635	-25,8	-8 421	-44,2
Olesno	61 954	9 152	14,8	47 896	5 816	-14 058	-22,7	-3 336	-36,5
Opole-Powiat	120 775	17 143	14,2	113 836	13 807	-6 939	-5,7	-3 336	-19,5
Prudnik	52 518	7 927	15,1	39 505	4 832	-13 013	-24,8	-3 095	-39,0
Strzelce Opolskie	72 111	10 461	14,5	55 791	7 117	-16 320	-22,6	-3 344	-32,0
Opole-Miasto	126 775	17 554	13,8	90 600	10 249	-36 175	-28,5	-7 305	-41,6
Województwo	948 583	137 869	14,5	744 587	88 632	-203 996	-21,5	-49 237	-35,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/StartIntro.aspx>

5. Z punktu widzenia funkcjonowania rynku pracy, zmiany sytuacji demograficznej oznaczać będą zmniejszoną podaż zasobów pracy (potencjalnie mniejsza liczba pracowników) oraz przeciętnie wyższy wiek pracowników. W sytuacji dobrej koniunktury implikować to będzie stały niedobór pracowników. W dłuższej perspektywie czasu może to z kolei wywołać strategię dostosowawczą polegającą na intensywnym pozyskiwaniu cudzoziemskiej siły roboczej. Równocześnie zachodzić będą zmiany technologiczne prowadzące do zmniejszenia zapotrzebowania na pracę człowieka.

III. Rynek pracy

1. Na podstawie wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny można stwierdzić, że liczba osób pracujących w województwie opolskim ulega systematycznemu wzrostowi. W okresie pomiędzy 2015 a 2021 rokiem odnotowano wzrost o 4%. W przypadku osób w wieku 15-29 lat sytuacja jest bardziej zróżnicowana. W latach 2016 i 2017 odnotowano istotny wzrost liczby pracujących, po którym nastąpił spadek do wcześniejszej wartości i dalszy gwałtowny spadek w roku 2020 (efekt epidemii Covid-19). W końcu 2021 liczba pracujących wzrosła, ale nie przekroczyła najwyższych wartości.
2. Równolegle parametry względne rynku pracy wskazują na pozytywne zmiany, jednak przeciętne wartości wskaźnika zatrudnienia osób młodszych są niższe (52,6% w 2021 roku) niż ogółu ludności (56,6%). W badanym okresie ogólny wskaźnik zatrudnienia wzrósł o 5,6 pp., a w przypadku osób w wieku 15-29 lat o 7,5 pp.
3. W przypadku rynku pracy osób w wieku 15-29 lat obserwuje się znaczną skalę ubytku ludności (zmniejszenie zasobów pracy) przy praktycznie niewielkich wahaniami w liczbie osób pracujących. Skutkiem są podwyższone wartości wskaźnika zatrudnienia dla tej grupy osób, co nie jest równoznaczne z ich ogólną poprawą sytuacji.
4. Dodatkowe informacje na temat form zatrudnienia realizowane w ramach Labour Force Survey (przy wykorzystaniu programu Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności) wskazują, że pracownicy w wieku 15-29 lat znacząco częściej posiadają czasowe zatrudnienie (temporary contracts) niż ogół pracowników w wieku 15-64 lata. W 2021 roku w młodszej grupie wiekowej odsetek pracowników posiadających zatrudnienie czasowe w Polsce wyniósł 33,3%, podczas gdy dla ogółu osiągnął wartości 14,8%. Z punktu widzenia rynku pracy stosowanie tego typu zatrudnienia znacząco uelastycznia możliwość reagowania na zmieniające się warunki makroekonomiczne, jednak dla pracowników jest barierą na drodze do stabilizacji zawodowej⁴.
5. Oceniając sytuację osób w wieku 15-29 lat z perspektywy zatrudnienia i płci należy zwrócić uwagę, że wartość wskaźnika zatrudnienia wykazuje tendencję wzrostową zarówno w przypadku kobiet jak i mężczyzn. Niemniej jednak jego wartość w przypadku kobiet jest znacząco niższa, a zjawisko to jest trwałe w czasie. W końcu 2021 roku wskaźnik zatrudnienia mężczyzn wyniósł 58,6% i był nawet wyższy niż ogółu ludności w tym czasie. Równolegle wartość wskaźnika dla kobiet wyniosła 46,3%. Mniejsza aktywność zawodowa kobiet prawdopodobnie spowodowana jest większą skalą bierności w grupie 25-29 lat i kulturowo uwarunkowanymi obowiązkami sprawowania opieki nad dziećmi.

⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSI_PT_A__custom_4336392/default/table?lang=en

Tabela 2. Wybrane statystyki rynku pracy wg BAEL

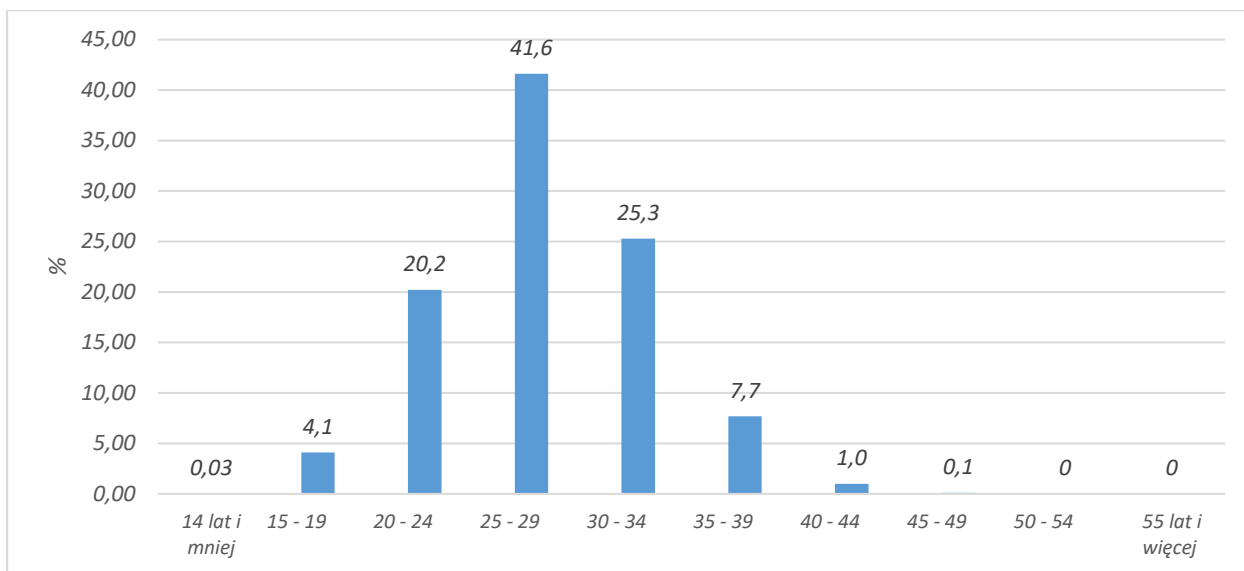
Parametr	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Pracujący ogółem BAEL (tys. os.)	388	394	401	400	389	389	404
Pracujący 15-29 lat BAEL	73	80	80	77	73	66	72
Bierni zawodowo ogółem (tys. os.)	351	344	331	326	327	327	302
Bierni zawodowo 15-29	79	73	67	65	62	65	61
Aktywni zawodowo ogółem (tys. os.)	683	670	662	658	652	656	642
Aktywni zawodowo 15-29	351	344	331	326	327	327	302
Wskaźnik zatrudnienia ogółem (%)	50,7	52	53,5	54,3	53,4	53,4	56,3
Wskaźnik zatrudnienia 15-29	45,1	49,1	51,6	52,4	52,1	48,9	52,6
Wskaźnik zatrudnienia 15-29 Kobiety	38,3	41,8	44,0	46,5	45,6	40,0	46,3
Wskaźnik zatrudnienia 15-29 Mężczyźni	51,9	56,0	60,0	57,9	58,3	58,0	58,6
Wskaźnik bierności zawodowej ogółem (%)	45,8	45,3	44,1	44,1	44,9	45,0	42,1
Wskaźnik bierności zawodowej ogółem Mężczyźni	32,2	30,8	29,3	29,9	29,8	30,9	29,3
Wskaźnik bierności zawodowej ogółem Kobiety	48,8	48,8	47,6	46,1	47,0	48,6	44,7
Wskaźnik bierności zawodowej ogółem 15-29	48,8	44,8	43,2	44,2	44,3	48,1	44,5
Stopa bezrobocia ogółem (%)	6,5	5,1	4,3	3,1	3,2	2,8	2,6
Stopa bezrobocia 15-29	12,0	10,1	9,1	6,1	6,4	x	x

x- dane nie zostały opublikowane opublikowano ze względu na wysoki losowy błąd próby badawczej w ramach BAEL

- Stopa bezrobocia wg BAEL w badanym okresie wykazywała tendencję spadkową w obu analizowanych grupach, jednak w przypadku osób młodszych wartości wskaźnika są wyższe. Wartości dla roku 2020 i 2021 dla grupy w wieku 15-29 lat nie zostały podane z uwagi na duży błąd losowy próby.
- Grupa wiekowa 15-29 lat wydaje się zagrożona w trakcie kryzysów na rynku pracy. Koncentrując się na spowolnieniu gospodarczym związanym z epidemią Covid-19 zauważyć można, że w jej przypadku wskaźnik zatrudnienia w roku 2020 uległ znacznemu zmniejszeniu względem roku 2019 (spadek o 3,2 pp.), podczas gdy w przypadku ogółu ludności wartość wskaźnika nie zmieniła się. Ponadto w ramach grupy 15-29 sytuacja kobiet w roku 2020 była znacząco trudniejsza. W ich przypadku wskaźnik zatrudnienia spadł o 5,6 pp. a w przypadku mężczyzn zmniejszył się zaledwie o 0,3 pp. Może mieć to związek charakterem samego zatrudnienia. Wcześniej wskazano, że w przypadku młodszych pracowników umowy czasowe są zdecydowanie powszechniejsze niż w stosunku do ogółu pracujących.
- Biorąc pod uwagę zakres bierności ludności województwa opolskiego (udział biernych zawodowo względem ogółu ludności w wieku 15-89 lat, analogicznie jak w przypadku wskaźnika zatrudnienia), należy zwrócić uwagę, że w badanym okresie nie widać ewidentnego trendu. Zauważalny jest natomiast wzrost wskaźnika bierności pomiędzy rokiem 2019 a 2020 i jego znaczący spadek w roku 2021. Zaznaczyć przy tym trzeba, że zakres bierności ogółu kobiet jest znacznie wyższy niż mężczyzn

(44,7% w 2021 w stosunku do 29,3%). Ponadto bierność osób młodych jest większa niż przeciętnie dla ogółu ludności (44,5% w stosunku do 42,1%), jednak statystyka publiczna nie pozwala na zilustrowanie jej zakresu z perspektywy płci i wieku łącznie.

Wykres 2. Odsetek urodzeń pierwszego dziecka wg grup wieku w województwie opolskim w 2021 roku

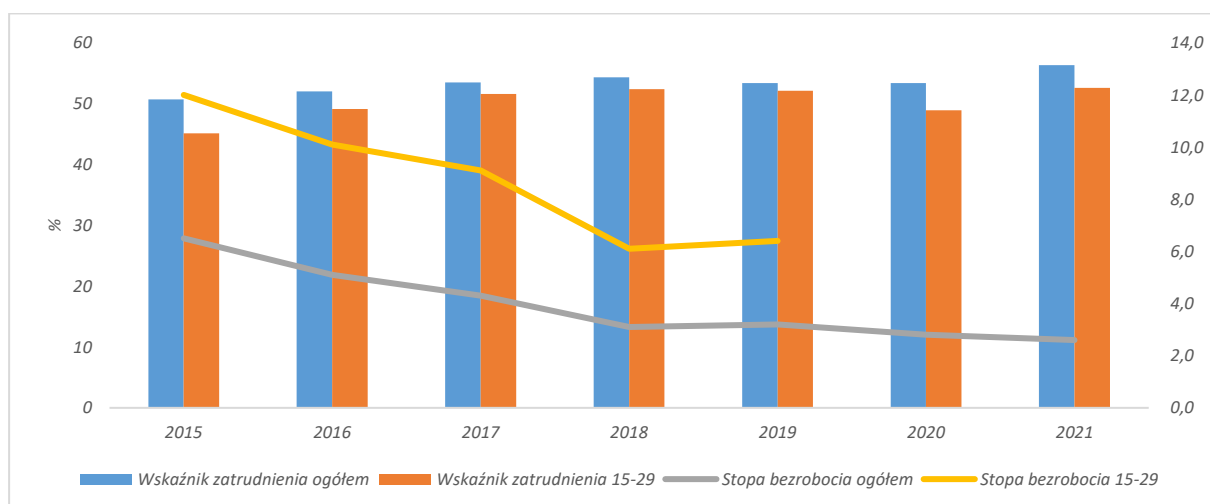

9. Na podstawie wyników BAEL w Polsce można powiedzieć, że głównymi przyczynami bierności zawodowej ogółu Polaków jest przede wszystkim emerytura. Jeżeli weźmie się pod uwagę osoby w wieku 15-24 lata, głównym powodem braku aktywności jest kontynuowanie nauki (93,2%), a w grupie wieku 25-29 lat obowiązki związane z prowadzeniem domu (51,9%). Analiza prowadzona z perspektywy płci wskazuje, że głównym powodem bierności **mężczyzn** w wieku 15-24 lata jest przede wszystkim nauka (95,5%), a w wieku 25-29 lat choroba i niepełnosprawność (59,7%). Jeżeli chodzi o **kobiety**, to w ich przypadku w wieku 15-24 najistotniejszym powodem bierności jest nauka (92,0%), jednak w wieku 25-34 są to przede wszystkim obowiązki rodzinne (67,8%)⁵. Poglobiona analiza demograficzna wskazuje, że biorąc pod uwagę wiek matek rodzących pierwsze dziecko, 4% wszystkich urodzeń na Opolszczyźnie w 2021 dotyczyło kobiet w wieku 15-19 lat, w wieku 20-24 lata było to 20%, a w grupie wiekowej 25-29 lat około 42%. Ogólnie można powiedzieć, że aż 66% pierwszych urodzeń koncentruje się w wieku do 29 roku życia⁶.

⁵ Opracowanie własne na podstawie: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-pracy-2021,7,7.html>

⁶ Opracowanie własne na podstawie: <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/Tables.aspx>

Wykres 3. Parametry rynku pracy ogółu ludności i w wieku 15-29 lat

10. Dane ilustrujące zatrudnienie w oparciu o informacje z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wskazują, że w 2021 wskaźnik zatrudnienia ogółu ludności województwa opolskiego w wieku 15-29 lat wyniósł 53,5%⁷. W przypadku mężczyzn jego wielkość wyniosła 57%, a dla kobiet 49,9%, co wskazuje na znaczące różnice wynikające z płci. Obserwuje się także pewne zróżnicowanie terytorialne. Najwyższy ogólny wskaźnik zatrudnienia wystąpił na obszarze powiatu opolskiego (65,9%), a najniższy w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (45,9%).

Tabela 3. Ubezpieczeni w wieku 15-29 lat w ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych z terenu województwa opolskiego (kody identyfikujące zatrudnienie)

Powiat	Ludność 15-29 Ogółem	Pracujący (ZUS) Ogółem*	Wskaźnik zatrudnienia Ogółem (%)	Mężczyźni 15-29	Pracujący (ZUS) mężczyźni*	Wskaźnik zatrudnienia mężczyźni (%)	Kobiety 15-29	Pracujący (ZUS) Kobiety*	Wskaźnik zatrudnienia kobiety (%)
Brzeg	13 310	7 000	52,6	6 864	3 800	55,4	6 446	3 200	49,6
Głubczyce	6 397	3 100	48,5	3 332	1 800	54,0	3 065	1 300	42,4
Kędzierzyn-Koźle	12 415	5 700	45,9	6 385	3 200	50,1	6 030	2 500	41,5
Kluczbork	9 196	4 500	48,9	4 814	2 700	56,1	4 382	1 800	41,1
Krapkowice	8 738	4 600	52,6	4 483	2 900	64,7	4 255	1 700	40,0
Namysłów	6 518	3 300	50,6	3 304	1 700	51,5	3 214	1 600	49,8
Nysa	19 058	9 300	48,8	9 780	5 000	51,1	9 278	4 300	46,3
Olesno	9 152	4 900	53,5	4 633	2 800	60,4	4 519	2 100	46,5
Opole-Powiat	17 143	11 300	65,9	8 716	6 200	71,1	8 427	5 100	60,5
Prudnik	7 927	4 600	58,0	4 056	2 600	64,1	3 871	2 000	51,7
Strzelce Opolskie	10 461	5 900	56,4	5 374	3 200	59,5	5 087	2 700	53,1
Opole-Miasto	17 554	9 900	56,4	8 593	5 500	64,0	8 961	4 400	49,1
Województwo	137 869	73 800	53,5	70 334	40 100	57,0	67 535	33 700	49,9

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych ZUS

*Dane dostarczone przez ZUS prezentowane są w postaci zaokrąglonej i z tego względu nie zachodzi zgodność matematyczna między sumą dla powiatów a wartościami dla województwa

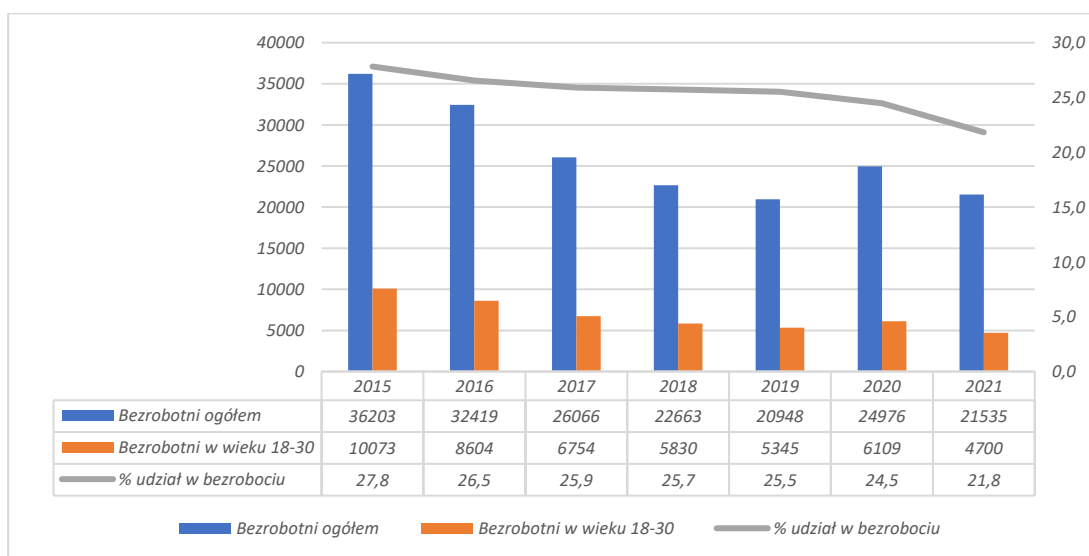
⁷ Z uwagi na różnice metodologiczne wartość wskaźnika zatrudnienia obliczona w oparciu o dane ZUS nie powinna być bezpośrednio porównywana z wartościami obliczanymi w oparciu o dane BAEL. Dane BAEL są danymi sondażowymi (oszacowanymi, ilustrowanymi jedynie na poziomie województwa), w których respondentów nie pyta się o legalność zatrudnienia, a jedynie o fakt wykonywania pracy. Dane ZUS są danymi w oparciu o legalne zatrudnienie.

IV. Bezrobocie rejestrowane

Z uwagi na fakt, że badania w ramach BAEL mają charakter sondażowy, a liczebność próby nie zawsze pozwala na uogólnianie wyników na poszczególne kategorie wiekowe oraz biorąc pod uwagę, że badania te mają charakter reprezentatywny jedynie na poziomie województwa, analizę uzupełniono o rozkład bezrobocia rejestrowanego. Pamiętać jednak należy, że definicja osoby bezrobotnej wg metodologii BAEL różni się od definicji stanowiącej podstawę do obliczania stopy bezrobocia rejestrowanego. Różnica tkwi z jednej strony w kryterium wieku (BAEL: 15-89 lat, bezrobocie rejestrowane: 18-60/65 lat), z drugiej natomiast w ocenie zaangażowania w poszukiwanie pracy. W przypadku BAEL osobą bezrobotną jest ta, która aktywnie poszukuje pracy (stosowane są wskaźniki zaangażowania), natomiast w przypadku bezrobocia rejestrowanego w domyśle zakłada się, że osoba rejestrująca się jako bezrobotna jest zdolna i gotowa do podjęcia pracy. Nie weryfikuje się zaangażowania w poszukiwanie pracy.

1. Bezrobocie rejestrowane w województwie opolskim ulega systematycznemu i znaczącemu zmniejszeniu, chociaż w roku 2020 gospodarka w związku z epidemią Covid19 spowolniła, co objawiło się wzrostem bezrobocia. W okresie pomiędzy 2015 a 2021 rokiem liczba zarejestrowanych osób zmniejszyła się o prawie 15 tysięcy osób (-41%). W tym samym okresie czasu liczba bezrobotnych do 30 roku życia również spadła (o ponad 5 tysięcy osób tj. o 53%), a spadek ten był relatywnie wyższy niż w przypadku ogółu bezrobotnych.
2. Procentowy udział bezrobotnych w wieku do 30 lat w okresie pomiędzy 2015 a 2021 rokiem wykazuje tendencję spadkową. W porównaniu do roku bazowego ich odsetek zmniejszył się o 6 pp. do poziomu 21,8%⁸.

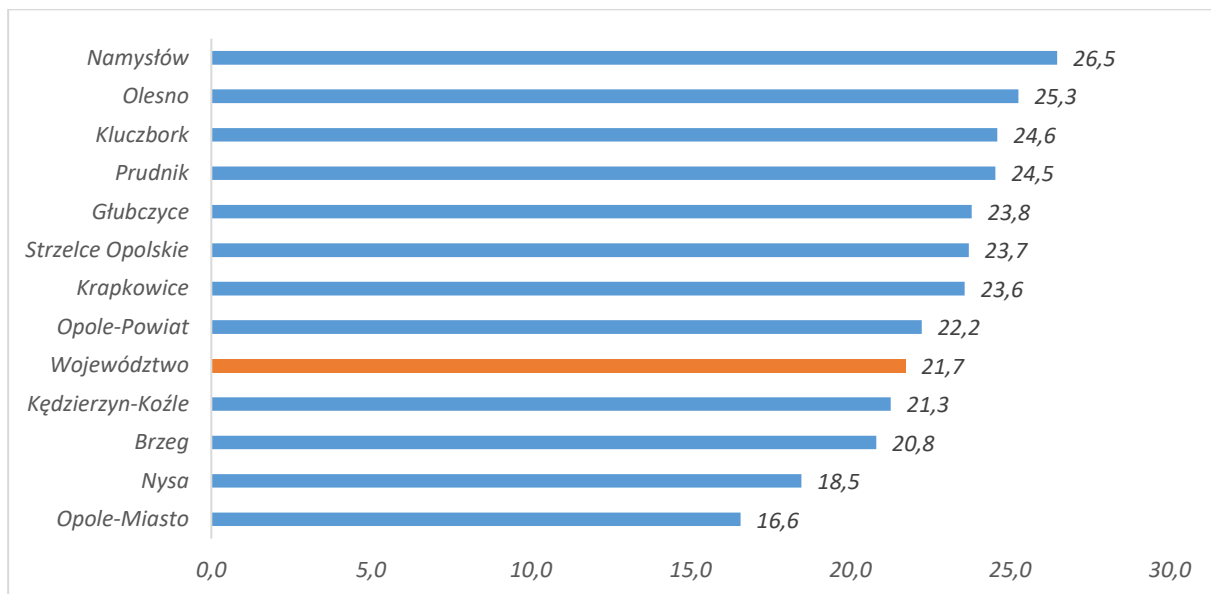
Wykres 4. Bezrobotni zarejestrowani w PUP – stan w końcu roku (sprawozdanie MRPiPS-01)

⁸ Sprawozdanie MRPiPS-01 o rynku pracy wskazuje na kategorię wiekową do 30 roku życia, a więc włącza osoby, które w chwili sprawozdania mają 30 lat. Dalsza analiza oparta jest na danych generowanych z systemu obsługi bezrobotnych i sprowadza się do osób w wieku 18-29 lat i została przygotowana w oparciu o dane na koniec 2021 roku. Różnica w liczebności pomiędzy wskazanymi grupami wiekowymi jest niewielka i nie przekracza 2%.

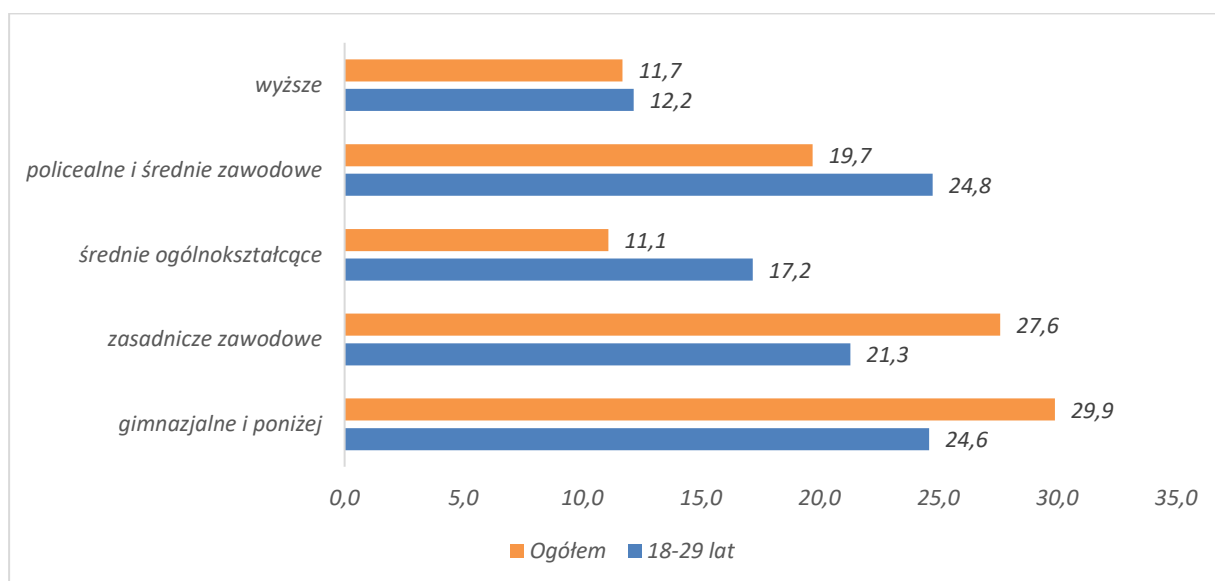
3. Struktura demograficzna bezrobotnych wskazuje, że w przypadku osób w wieku 18-29 lat obserwuje się nadreprezentację kobiet. W końcu 2021 rok stanowiły one 69% populacji, podczas gdy w przypadku ogółu bezrobotnych odsetek kobiet sięga 57%.

Wykres 5. Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w wieku do 18-29 lat – stan w końcu 2021 roku

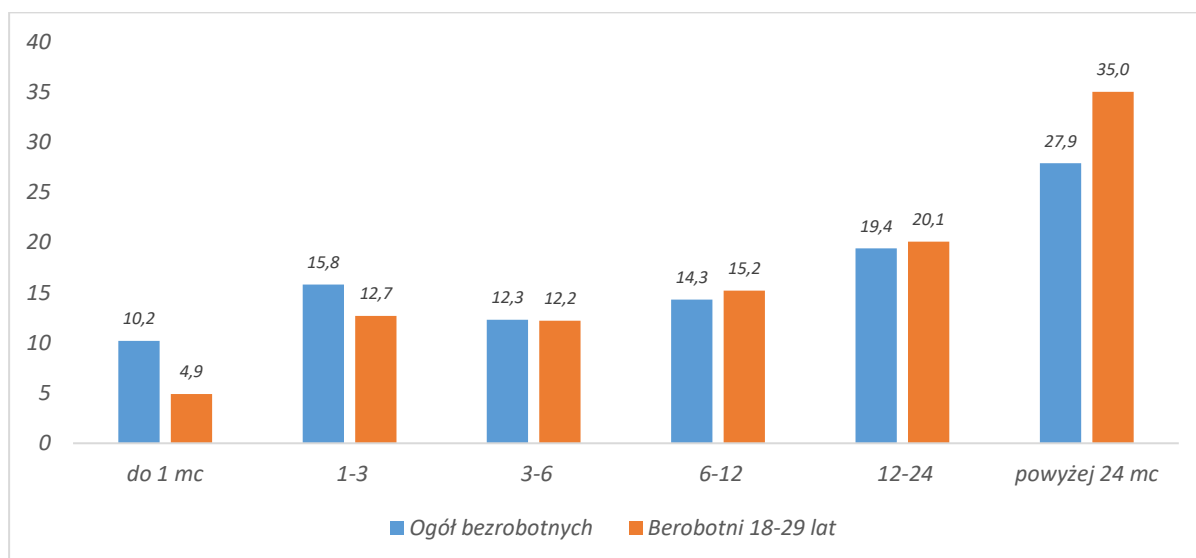
4. W województwie opolskim bezrobocie osób w wieku do 18-29 lat wykazuje pewne przestrzenne zróżnicowanie. Największy odsetek tej kategorii wiekowej w końcu 2021 roku odnotowano w powiecie namysłowskim (26,5% przy wartości ogólnej dla województwa wynoszącej 21,7%). Z kolei obszarem o najniższym odsetku było miasto Opole (16,6%). Choć różnice te wydają się duże, to ze statystycznego punktu widzenia zmienność cechy, jaką jest odsetek bezrobotnych w wieku do 18-29 lat w województwie opolskim, jest stosunkowo niska (współczynnik zmienności wynosi jedynie 12%, o dużej zmienności można byłoby mówić, gdyby współczynnik ten przekroczył wartość 45%).
5. Biorąc pod uwagę strukturę wykształcenia bezrobotnych, populacja bezrobotnych młodszych charakteryzuje się generalnie lepszym wykształceniem. Ich odsetek z wykształceniem średnim i wyższym jest wyższy niż ogółu, jednocześnie odsetek osób o wykształceniu najniższym lub bez wykształcenia jest znacząco niższy (24,6% w stosunku do 29,9%). Znacząca różnica widoczna jest w przypadku wykształcenia zasadniczego zawodowego, w tym przypadku przewaga ogółu wynosi 6,3 pp.

Wykres 6. Struktura wykształcenia bezrobotnych (%) – stan w końcu 2021 roku

6. Poglębiona analiza bezrobocia wskazuje, że osoby w wieku 18-29 lat znajdują się w trudniejszej sytuacji względem ogółu bezrobotnych. Częściej nie posiadają doświadczenia zawodowego (40,4% w stosunku do 15,7%), jak również częściej nie dysponują kwalifikacjami zawodowymi (43,8% w porównaniu do 34,2%), pomimo tego, że generalnie charakteryzuje je lepszy poziom wykształcenia. Znamienne również jest to, że jeżeli już zasilają grono osób bezrobotnych, ich czas trwania bezrobocia jest przeciętnie dłuższy niż ogółu zarejestrowanych osób. Odsetek bezrobotnych krótko-terminowych (do 3 mc) w przypadku ogółu zarejestrowanych osób wynosi 26% w stosunku do 18% dla osób w wieku 18-29 lat. Z kolei odsetek bezrobotnych będących w rejestrach od co najmniej 2 lat w przypadku ogółu wynosi 28%, a dla młodszych bezrobotnych sięga 35%.

Wykres 7. Struktura czasu trwania bezrobotnych (%) – stan w końcu 2021 roku

V. Kluczowe wyniki badania popytu na pracę na 2023 rok

Prezentowane poniżej wyniki badania *Prognoza popytu na pracę w latach 2022/2023 w województwie opolskim* odnoszą się jedynie do tych aspektów, które w pewien sposób można odnieść do sytuacji osób młodych na regionalnym rynku pracy. Cały raport poświęcony jest ogólnej ocenie funkcjonowania firm w województwie opolskim, przewidywanemu zapotrzebowaniu na pracę, ocenie wpływu epidemii Covid-19 i konfliktu rosyjsko-ukraińskiego na funkcjonowanie regionalnych firm. Informacje uzupełnione zostały o wyniki badania efektywności Krajowego Funduszu Szkoleniowego w 2020 roku oraz sprawozdania z realizacji KFS w latach 2017-2021.

1. Wyniki sondażu diagnozującego przewidywany popyt na pracę w 2023 roku wskazują, że ok. 25% firm zatrudniających co najmniej jednego pracownika zakłada zwiększenie zatrudnienia. W tym samym czasie odsetek firm prognozujących spadek liczby pracowników wynosi ok. 5%. Zatem bilans netto jest dodatni i stosunkowo korzystny, nawet biorąc pod uwagę ewidentny wzrost kosztów prowadzenia działalności związany ze skokowym wzrostem inflacji począwszy od początku 2022 roku. Jest to jednak prognoza krótkoterminowa, formułowana w czasie dużej niepewności, zatem rzeczywiste zapotrzebowanie na pracowników może być inne, zwłaszcza w dłuższej perspektywie czasu.
2. Wśród najbardziej poszukiwanych zawodów w 2023 roku znajdują się kierowcy oraz ogólnie pracownicy fizyczni. Znaczny popyt na pracę występować również będzie na pracowników biurowych, mechaników, pracowników budowlanych oraz osoby zajmujących się księgowością, a także na lekarzy i pielęgniarki.
3. Pracodawcy oceniając stopień trudności pozyskania pracowników wskazali, że największe problemy występują w przypadku specjalistów (51% odpowiedzi wskazujących na bardzo trudne lub trudne ich pozyskanie). Pozyskanie pracowników fizycznych najczęściej zostało określone jako bardzo trudne lub trudne (33% wskazań), a pozyskanie pracowników biurowych jako bardzo łatwe lub łatwe (32% wskazań).
4. Opolscy pracodawcy wśród głównych problemów, z jakimi spotykają się w prowadzeniu działalności, wyróżniają przede wszystkim wzrost kosztów jej prowadzenia, na co wskazuje 55% respondentów. Kolejnymi najistotniejszymi przyczynami są braki personalne, tj. ogólny brak chętnych osób do podjęcia pracy (20%) oraz **brak osób o odpowiednich kwalifikacjach** (24%).

Wykres 8. Główne problemy firm zatrudniających pracowników w województwie opolskim

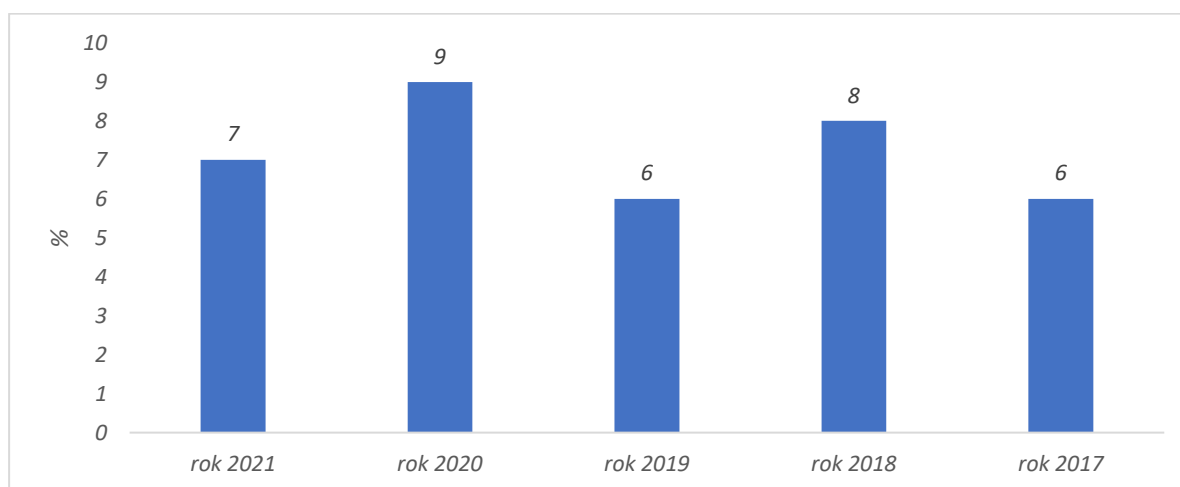
- Opolscy pracodawcy, doświadczając braków kadrowych, w znacznym stopniu sięgają po cudzoziemskich pracowników. Badania sondażowe wskazują, że odsetek podmiotów zatrudniających cudzoziemców sięga 26%. Głównymi deklarowanymi powodami ich zatrudnienia jest brak zainteresowania pracą przez Polaków (47% wskazań) oraz **brak Polaków posiadających kwalifikacje wymagane przez pracodawców** (20% wskazań).
- Przedsiębiorcy postawieni przed możliwością otrzymania wsparcia finansowego ze środków publicznych na zatrudnienie osób, które mają największe trudności w wejściu na rynek pracy (tj. osób w wieku 50+, z niepełnosprawnościami, **opiekujących się innymi członkami rodziny, nieposiadających kwalifikacji**), w większości przypadków nie zdecydowaliby się na skorzystanie z tego rodzaju wsparcia (52,8%). Pozytywnie do tego rozwiązania odnosi się ok. 1/3 badanych. Największy odsetek pracodawców odrzucających taką możliwość jest wśród mikroprzedsiębiorstw (60,7%), a więc podmiotów zatrudniających od 1 do 9 pracowników. Deklarację skorzystania z takiej formy wsparcia najczęściej wskazują podmioty zatrudniające od 10 do 49 pracowników (41,0%). Taki rodzaj wsparcia częściej cieszy się zainteresowaniem podmiotów z sektora prywatnego (35%) niż publicznego (30%).

Tabela 4. Chęć skorzystania ze wsparcia finansowanego ze środków publicznych na zatrudnienie osób mających trudności w wejściu na rynek pracy

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
Ogółem	33,8%	52,8%	13,4%
Od 1 do 9 pracowników	28,4%	60,7%	10,9%
Od 10 do 49 pracowników	41,0%	45,6%	13,3%
50 i więcej pracowników	30,8%	51,0%	18,3%
Publiczny	30,3%	50,7%	19,1%
Prywatny	35,3%	53,7%	10,9%

7. Biorąc pod uwagę, że znaczna część bezrobotnych osób w wieku 18-29 lat nie posiada kwalifikacji zawodowych (44%), a pracodawcy jedynie w ograniczonym stopniu zainteresowani są zatrudnieniem osób bez odpowiednich umiejętności (nawet subsydiowanym środkami publicznymi), sytuacja na rynku pracy ludności w wieku 15-29 lat jest stosunkowo trudna. Dotyczy to także kobiet, zwłaszcza w wieku 25-29, co związane jest ze świadczeniem opieki nad osobami zależnymi. Subsydiowane zatrudnienie osób sprawujących opiekę nad członkami rodziny również nie cieszy się zainteresowaniem ze strony pracodawców.
8. Badania poświęcone efektywności Krajowego Funduszu Szkoleniowego wskazują, że ci pracodawcy, którzy pozyskali wsparcie z urzędów pracy w 2020 roku na podnoszenie kwalifikacji swoich pracowników, najczęściej delegowali osoby w wieku 35-44 lat (32%). Równie często szkolenia realizowały osoby w wieku 45 lat i więcej, ale prawdopodobnie jest to związane z priorytetowym potraktowaniem tej grupy wiekowej przez ustawodawcę. Zaznaczyć należy, że pracownicy najmłodszy tj. w wieku 18-24 lat podejmowali kształcenie w ramach KFS najrzadziej (9%). Tak niska reprezentacja być może jest spowodowana niechęcią pracodawców do inwestycji w jakość kapitału ludzkiego osób, które bardzo często mają zatrudnienie czasowe (patrz część poświęcona rynkowi pracy) lub są jednocześnie w trakcie edukacji (np. studia zaoczne). Wyników tych badań nie powinno odczytywać się w kategoriach zaangażowania poszczególnych grup wiekowych w kształcenie ustawiczne. W ramach KFS to pracodawca deleguje pracownika, chociaż często odbywa to się na wniosek samej osoby zatrudnionej (28% wskazań), jednak najczęściej to pracodawca jest inicjatorem (63% wskazań). Ponadto dane te dotyczą jedynie podmiotów, które skorzystały z KFS w województwie opolskim. Jest to wąska grupa firm i nie może być traktowana jako reprezentatywna dla wszystkich pracodawców. Na podstawie analizy sprawozdań z realizacji KFS można wskazać trwałą tendencję do znacznie mniejszej absorpcji wsparcia tego typu wsparcia przez najmłodszych pracowników. Z reguły odsetek uczestniczących w szkoleniach w latach 2017-2021 nie przekroczył 9%.

Wykres 9. Odsetek pracowników do 24 lat wśród wszystkich pracowników korzystających z Krajowego Funduszu Szkoleniowego w województwie opolskim

VI. Sytuacja osób młodych na rynku pracy – ujęcie syntetyczne

Próbując określić sytuację osób w wieku 15-29 lat w poszczególnych regionach województwa opolskiego, podjęto próbę utworzenia syntetycznego miernika, który pozwoliłby orzekać o tym, gdzie w pierwszej kolejności należałoby kierować wsparcie. Na podstawie statystyk publicznych oraz danych pozyskanych z ZUS utworzono wskaźnik uwzględniający 8 cech w trzech wymiarach:

1. Uwarunkowania makroekonomiczne
 - a. Wskaźnik zatrudnienia odsetek osób pracujących w ogóle ludności w wieku 15-29 na podstawie danych ZUS (w1).
 - b. Natężenie bezrobocia rejestrowanego osób w wieku 18-29 lata tj. odsetek osób zarejestrowanych jako bezrobotne w ogóle ludności w wieku 18-29 (w2).
 - c. Ogólna stopa bezrobocia rejestrowanego (w3).
2. Bezrobocie rejestrowane
 - a. Odsetek osób w wieku 18-29 lat w ogóle bezrobotnych (w4).
 - b. Odsetek długotrwale bezrobotnych w wieku 18-29 lat (w5).
 - c. Odsetek osób bez kwalifikacji zawodowych w wieku 18-29 lata w ogóle bezrobotnych w tym wieku (w6).
 - d. Odsetek osób bez doświadczenia zawodowego w wieku 18-29 lat w ogóle bezrobotnych w tym wieku (w7).
3. Efektywność interwencji publicznej na rzecz osób młodych
 - a. Efektywność wsparcia w ramach programu Gwarancje dla Młodzieży wg wartości dla 2021 roku. Efektywność ta rozumiana jest jako liczba zdarzeń dla osób, które po 6/12/18 miesiącach od wyrejestrowania w roku referencyjnym są poza rejestrem z powodu zatrudnienia, kształcenia, odbywania stażu, przygotowania zawodowego lub szkolenia otrzymując wsparcie w ramach GDM (w8).

Założono, że rzeczywiste położenie osób młodych jest wypadkową wszystkich wskazanych cech i zjawisk. W takim układzie sytuacja najkorzystniejsza wystąpi, gdy na danym obszarze będą panowały najkorzystniejsze warunki makroekonomiczne (najniższa stopa bezrobocia) a rzeczywiste bezrobocie osób młodych będzie najniższe przy najwyższym wskaźniku zatrudnienia. Obszary o względnie najlepszej sytuacji to również te, w których skala braku doświadczenia i kwalifikacji bezrobotnej młodzieży będzie najniższa, a wskaźnik efektywności w ramach programu Gwarancji dla Młodzieży będzie najwyższy. Sytuacja taka jest modelowa i w rzeczywistości nie wystąpi w żadnym powiecie, stanowi jedynie punkt odniesienia. Analizę przeprowadzono w oparciu o procedurę porządkowania liniowego standaryzowanych zmiennych surowych, a klasyfikację grup powiatów utworzono w oparciu o naturalne odległości Jenksa. Zasada interpretacji tego wskaźnika jest taka, że im wyższe wartości ujemne, tym sytuacja jest korzystniejsza (bliżej sytuacji modelowej), a im wyższe wartości dodatnie, tym sytuacja jest trudniejsza (znajduje się najdalej od sytuacji modelowej). Wartości oscylujące wokół zera wskazują na sytuację przeciętną, biorąc pod uwagę wszystkie powiaty łącznie.

Tabela 5. Wartości surowe wskaźników wykorzystanych do utworzenia wskaźnika syntetycznego

Powiat	w1	w2	w3	w4	w5	w6	w7	w8	Wskaźnik syntetyczny
Brzeg	52,6	4,4	8,3	20,8	39,9	46,1	30,7	59,9	-0,1883
Głubczyce	48,5	6,0	10,6	23,8	43,9	45,2	34,6	50,6	0,9338
Kędzierzyn-Koźle	45,9	5,2	8,1	21,3	47,1	41,6	40,3	60,0	0,6387
Kluczbork	48,9	4,9	7,9	24,6	48,2	47,4	35,0	66,3	0,3994
Krapkowice	52,6	4,7	5,9	23,6	46,4	42,8	32,2	62,5	-0,0438
Namysłów	50,6	6,1	9,0	26,5	44,4	48,5	33,0	58,9	0,6375
Nysa	48,8	3,7	8,4	18,5	37,5	51,9	31,2	59,9	-0,1992
Olesno	53,5	3,3	4,6	25,3	34,9	27,3	37,3	61,4	-0,5992
Opole-Powiat	65,9	3,4	6,7	22,2	40,5	38,3	31,6	60,5	-0,6941
Prudnik	58,0	5,5	9,1	24,5	44,9	43,8	37,6	55,1	0,5617
Strzelce Opolskie	56,4	3,0	4,6	23,7	41,0	34,5	34,9	64,9	-0,6415
Opole-Miasto	56,4	2,8	3,2	16,6	38,4	47,2	35,5	62,4	-0,8051
WOJEWÓZTWO	53,5	4,1	6,4	21,7	42,2	43,8	34,3	60,2	x

w1 – Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-29 lat na podstawie danych ZUS

w2 – Natężenie bezrobocia rejestrowanego osób w wieku 18-29 lat

w3 – Ogólna stopa bezrobocia rejestrowanego

w4 – Udział osób w wieku 18-29 lat w całkowitym bezrobociu

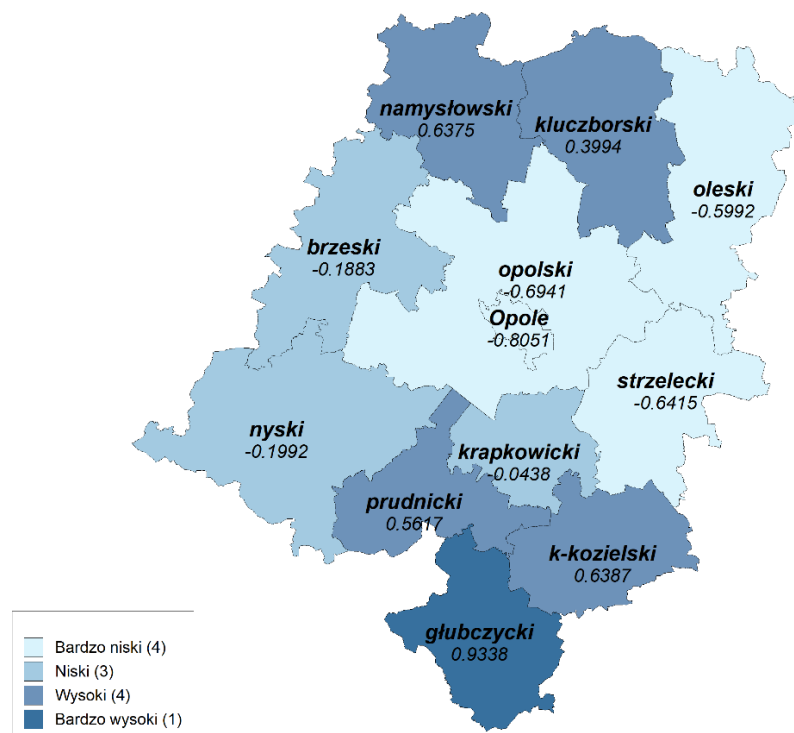
w5 – Odsetek długotrwale bezrobotnych osób w wieku 18-29 lat wśród wszystkich bezrobotnych w wieku 18-29 lat

w6 – Odsetek bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w wieku 18-29 lat wśród wszystkich bezrobotnych w wieku 18-29 lat

w7 – Odsetek bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego w wieku 18-29 lat wśród wszystkich bezrobotnych w wieku 18-29 lat

w8 – Wskaźnik rezultatu programu GDM

Mapa 1. Syntetyczny wskaźnik sytuacji osób w wieku 15-29 lat w województwie opolskim

Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują, że województwo opolskie można podzielić na cztery grupy powiatów, w zależności od trudności położenia osób młodych na rynku pracy.

- Grupa pierwsza, identyfikująca powiaty o relatywnie najlepszej sytuacji: miasto Opole oraz powiaty: opolski, strzelecki i oleski.
- Grupa druga wskazująca tereny o relatywnie niskiej wartości wskaźnika, jednak w której sytuacja młodzieży jest trudniejsza niż w grupie pierwszej to powiaty: brzeski, nyski oraz krapkowicki.
- Grupa trzecia, tereny o znacznej wartości wskaźnika identyfikujące większe trudności badanej grupy na rynku pracy to powiaty: namysłowski, kluczborski, prudnicki oraz kędzierzyńsko-kozielski;
- Grupa czwarta to jednoelementowy zbiór stanowiący powiat głubczycki, w którym na tle innych obszarów sytuacji osób młodych jest najtrudniejsza.

VII. Podsumowanie

1. Prognozy demograficzne wskazują, że liczba ludności w województwie opolskim będzie systematycznie spadać, jednak skala ubytku osób w wieku 15-29 lat będzie wyższa niż ogółu ludności.
2. Z punktu widzenia funkcjonowania rynku pracy zmiany sytuacji demograficznej oznaczać będą zmniejszoną podaż zasobów pracy (potencjalnie mniejsza liczba pracowników) oraz przeciętnie wyższy wiek pracowników, jako konsekwencję zmniejszenia się udziału osób młodych w całkowitej populacji.
3. Sytuacja osób wieku 15-29 lata na rynku pracy jest trudniejsza niż ogółu ludności w wieku 15-89 lat. Objawia się to większą skalą bierności, mniejszą skalą zatrudnienia oraz wyższą stopą bezrobocia.
 - 3.1. Ogólnie trudniejsza sytuacja osób w wieku 15-29 lata w znacznej mierze związana jest ze zdecydowanie trudniejszą sytuacją kobiet niż mężczyzn w tym wieku. Skala zatrudnienia mężczyzn w wieku 15-29 lat jest wyższa niż wartości dla ogółu ludności, a skala zatrudnienia kobiet jest niższa niż mężczyzn w tym wieku i niższa niż dla ogółu ludności. Przeprowadzona analiza wskazuje, że wynika to z opieki nad dziećmi, które świadczą najczęściej kobiety. Zdecydowana większość urodzeń pierwszego dziecka mieści się w wieku 15-29 lat, a zwłaszcza w przedziale 25-29 lat.
 - 3.2. Istotny wpływ na sytuację osób młodszych ma częstsze występowanie zatrudnienia czasowego niż w przypadku ogółu pracowników.
4. Sytuacja bezrobotnych w wieku 18-29 lat na tle ogółu bezrobotnych również jest trudniejsza. Charakteryzuje się ona dłuższym okresem pozostawania bez pracy, a także znacznie powszechniejsze są w przypadku tej grupy wiekowej brak kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego.
 - 4.1. Procentowy udział bezrobotnych w wieku do 30 lat w okresie pomiędzy 2015 a 2021 rokiem wykazuje tendencję spadkową, jednak stale obserwuje się znaczącą nadreprezentację kobiet.
5. Badania regionalne z zakresu prognozowanego popytu na pracę wskazują, że opolscy pracodawcy przewidują wzrost zapotrzebowania na pracowników w 2023 roku, jednak mają trudności w ich pozyskaniu, dlatego też rekrutują cudzoziemców i w najbliższym czasie nadal będą to robić. Biorąc pod uwagę, że znaczna część bezrobotnych osób w wieku 18-29 lat nie posiada kwalifikacji zawodowych, a pracodawcy jedynie w ograniczonym stopniu zainteresowani są zatrudnieniem osób bez odpowiednich umiejętności (nawet subsydiowanym środkami publicznymi), sytuacja na rynku pracy ludności w wieku 15-29 lat jest stosunkowo trudna.
6. Położenie grupy wiekowej 15-29 lat w województwie opolskim w kontekście funkcjonowania na rynku pracy jest zróżnicowane terytorialnie. W oparciu o analizę utworzonego w tym celu syntetycznego wskaźnika ustalono, że najtrudniejsza sytuacja występuje w powiecie głubczyckim oraz w grupie składającej się z powiatów: namysłowskiego, kluczborskiego, prudnickiego oraz kędzierzyńsko-kozielskiego.

7. Na podstawie przeprowadzonej analizy można sformułować ogólne rekomendacje:

- 7.1. Wsparcie osób w wieku 15-29 lat w wejściu i obecności na rynku pracy jest uzasadnione w świetle kluczowych parametrów aktywności zawodowej. Zwłaszcza jeżeli weźmie się pod uwagę wrażliwość tej grupy wiekowej na szoki na rynku pracy, co miało miejsce w trakcie epidemii Covid-19.
- 7.2. Sytuacja tej grupy wiekowej jest zróżnicowana terytorialnie i w dużej mierze uzależniona od ogólnych warunków makroekonomicznych w danym powiecie. Stąd też sugeruje się nieproporcjonalny rozkład wsparcia, kierowany w większym zakresie do tych powiatów, w których wartości syntetycznego wskaźnika sytuacji osób w wieku 15-29 lat są najwyższe.
- 7.3. Niezależnie od zróżnicowania terytorialnego ogólnej sytuacji osób w wieku 15-29, sugeruje się stosowanie pozytywnej dyskryminacji. Wsparcie powinno być adresowane w większym zakresie do kobiet niż mężczyzn.
- 7.4. Biorąc pod uwagę strukturę bezrobotnych osób widać, że głównymi kwestiami problemowymi jest brak kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego, co generuje wydłużony okres trwania w bezrobociu. Mając na uwadze, że dla większości pracodawców nawet dotowane zatrudnienie osób bez kwalifikacji jest mało atrakcyjnym rozwiązaniem, szczególnie powinno się koncentrować na tych instrumentach, które dostarczają doświadczenia zawodowego (zwłaszcza w przypadku młodszych osób) oraz pozwalają na nabycie/uzupełnienie kwalifikacji. Z kolei w przypadku kobiet (szczególnie w wieku 25-29 lat) rekomenduje się instrumenty pozwalające na godzenie ról zawodowych i rodzinnych.
- 7.5. W obliczu pewnej niechęci ze strony pracodawców do zatrudniania osób bez stosownych kwalifikacji oraz osób, które sprawują opiekę nad osobami zależnymi, sugeruje się realizowanie kampanii informacyjnych promujących dostarczanie usług pozwalających na godzenie obowiązków rodzinnych i zawodowych oraz instrumentów pozwalających na zainteresowanie pracodawców zatrudnieniem osób bez kwalifikacji przy możliwości ich nabycia u podmiotów zatrudniających takie osoby.